

1.03.2007

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek
87-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 186
e-mail: fepak@wp.pl; www.zawacka.pl
NIP 956 16 25 127; REGON 870502736
KRS 00000 41692
Konto 22 1090 1506 0000 0000 5002 0244

opm VIII 195
JL.H

Buran - Dziurła Gertruda.

Gdańsk - Oliwa

Gdańsk

Yosxalim

Sz. Sz. - AK akcja "d"

Buran-Dziurła
Gertruda

także:
Buran Jadwiga z d. Kawięwska
Buran Ksawera zam. Drobisz
Buran Magdalena

UK: 322/322 Pom

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI

Burau-Deiwka Getruda

T: K: 322/322 Pom.

Gdańsk S. S. - A.K.

akcja "W"

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 – relacja właściwa k. 4 s. 1-6

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora

I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora

II. Materiały uzupełniające relację

k. 1 s. 1

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

III/1 – dot. rodziny relatora

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939 – 1945)

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 – Inne...

IV. Korespondencja

.....
.....
.....
.....

V. Wypisy ze źródeł (tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”) k. 11

VI. Fotografie

dwie ikonegrafi

1/1. Relacja - Burau Gertruda

1. Relacja z dnia 8.05.1978 spisana przez J. Langowską w mieszkaniu p. Dziurli, rękopis k. 2 s. 1-2
2. Biogram Gertrudy Burau - Dziurli - rękopis - brak autora k. 1 s. 3-4
3. List G. Burau - Dziurli z 26.02.1980 wspomniawszy relację, rękopis oryg. k. 1 s. 5-6

Relacja uczestniczki walk
o niepodległość

I Brunie Gertrude, pomiędzy Dziwola (od 1950?)
wrodz. 20 czerwca 1919 r. w Gdańsku
rodzice Herman i Kravera z d. Maszkowicka
siostra Magdalena i Kravera Dorothea
ojciec kolejarz Gdański; mąż ekonomista
wykładowca wyższe bez mgr. - studiowała matematyki na UMK.
Poznańskim; zamieszkała przed wojną; nie pracowała przed wojną
obecny adres Gdańsk - Oliwa, ul. Witte Strossa 32 A; tel 52-05-51

II W latach 1938 i 1939 studiowała na Uniwersytecie w Poznaniu. Jest absolwentką Gimnazjum Młociszewskiego w Gdańsku; należała do tajnego przysposobienia wojskowego w gimnazjum; awansowała strażniczką, ukończyła kursy obrony przeciwlotniczej i PKK
W gimnazjum była dominikową (po próbie). [Rekomendacje Chocimskiej z Gdańska] Zaleska Jadwiga pochodziła z Sanskiej, do Kaol w czasie wojny wróciła.
Miała 1 stopień inżynierski - w Poznaniu w czasie studiów w 38/39
była czynna w Akad. Kręga Starobliwocich, prowadziła w 1938 r. szereg 40 Zuchów, w 1939 r. szereg harcerzy Chocimskiej w Götterbau Kambuskim pow. ...

III Dane o okresie okupacji.
W połowie sierpnia 1939 r. była na wakacjach w Kulebach razem z siostrą Magdaleną. Tam zastała jej wojna. Powrót do Gdańska nie nastąpił w połowie grudnia 1939 r. rodzice razem z siostrą Kraverą byli wywiezieni z miasteczka, umiarkowani ...
Komisarz zarabkowania zmusił ją do zgłoszenia się w Robertawie. Miała być wywieziona do Benne. Została wywieziona do Kottalime, gdzie najpierw pracowała fizycznie w sklepie a potem w prywatnym biurze radcy podatkowego (Stenograf?) w czasie od ... do ...

Przed (?) wyjazdem do Kottalime miała się porozumieć z Polem Plencinikiem o z Marianem Dziwołą (kolegą z gimnazjum, przyjechał z Poznania), mieszkałymi w Poznaniu. Została zaproszona przez Plencinika w grudniu 1939 r. w Poznaniu? do organizacji?

Z jego namieniem przedtę przez okres luty 1940 do stycznia 1945 z Kottalime do Poznania; jako niemiecko - kolparterska wójtka poczty (zastępowała do różnych niemieckich listy podległości) [pytania ?? - jak często, odstępny, ile listów, zawiastwa?]. przedtę do wyjazdu, do Berlina, do Szwajcarii do ? [pytania - czy pracowała w Kottalime z organizacją? w Kottalime? jak często?]. Wyjazdy odbywały się na podstawie Damięgo Riezepars [czy można dostawiać fotokopie?]

Cała ta działalność miażdżyła ją w ramach Szwajcarii Szwajcarii 4 [nie wiem] - jakie zaliczki organizacyjne? Kierownictwo? wstęp pracowniczy?

Opomnienie?
Kto dostawiał adresów?

[potrzebne są dalsze szczegóły:]

- Kto z Polaków należał do organizacji powstania w Szczecinie, Berlinie, Pile, Kroszynie, Gdaniu i innych?
- z kim jeszcze jeździł
- o kim wie, że tak jeździł
- szczegóły o zawartości poczty, ile ilości, relokacja do wojewia]

[Kogo zna z pracy Konspiracyjnej - w sprawie kontaktów czy nawiązanie od innych, wiadomości od kogo, - na terenie W. Gdania
 Kto z Gdania w ramach Związku pracował w ramach oporu, byłby wy-
 śledzonym z Gdania]

[Kogo pamięta (może nazwiska i choć trochę danych) z Gdania
 młk, zaangażowany przed wojną w przygotowaniu się do wojny
 - kalendarz z zakamflowanym pomysł. wojny. w szkole, wyjazd
 na cmentarz; tajna działalność kobiet z Gdania]

IV okres powojenny

W styczniu 1945r znalazła się w szpitalu w Ronalimie w związku z zapaleniem wyrostka robaczkowego. Została ewakuowana razem z szpitalem do Górn. Harzu (Salzgitter). Po wyzdoleniu przez Amerykanów pracowała w szkole dla Polaków [dla jakich, gdzie? może tuberk.?
 wyjechała przez Anglię od września 1945 do marca 1946. równo-
 cześnie prowadziła domowy kurs dla 100-osobowy dla dziewcząt i
 dziewcząt (jakich, gdzie? co z tymi dziewczętami?)
 Powróciła do Polski 25 marca 1946

W Gdaniu podjęła pracę w księgowości do września 1952r
 Potem wychowywała w domu dzieci i prowadziła gospodarstwo

?
 10.V.78
 sprawdzić
 wybitnie

branżowe i Drops Pam

Bardzo proszę o potwierdzenie, możliwie bezwzględnie szczegóły
 relacji. Pam działalność potwierdziła do istnienia drugiego Gdania-
 mosank z okresem międzywojennym, do opisu w ramach oporu.
 Prawdopodobnie wyjechał odwrót na ten temat w czerwcu br.
 Ale mam nadzieję tego referatu umożliwił tym zdopić wyjechać do
 20. maja br. Czy reszta Pam przyjechała relacje (podpisane)
 możliwie odwrótne?

Dziękuję serdecznie za dane. Też wywary w szpitalu
 Słotwie Zawacka

relacja napisane przez G Langwoske dn. 8.V.1978r w mieście
 Dzinoli.

Czy mogła by Pam sprawdzić przynajmniej fotokopie dokumentów posiada-
 mych przez Renatę Ollivierę-Placiniak?
 A może reszta Pam poprosić o relacje Gdania w ramach oporu (zadeptam Kwartianin), podobnie od Kroszynie, Kroszynie, Kroszynie-
 Kroszynie zd. ? Prądky; Kroszynie Kroszynie? Jedynek?

-1-

3.

Biogram Bureau-biurki Gertrudy.

20.6.1919 - urodzona w AG Gdańsku, córka Kdejana gdańskiego, Hermanna i Ksawerji Makurrowskiej
Absolwentka Gimnazjum Państwowej Młocienicy Szkolnej, a
także ukończyła tajne kursy Przygotowania Wzrostowego
Kobiet.

1938 - 1939 - studiowała matematykę na Uniwersytecie Poznania
tamtę też kontynuowała pracę w harcerstwie

IX 1939 - Wjechała do Kielc.

XII 1939 - Powrót do Gdańska i konieczność szukania
pracy. Arbeitsamt kieruje ją do Konsulatu gdzie
pracuje w sklepie, a potem w prywatnym biurze.

XII 1939
POZNAŃ - Pierwsze konspiracyjne kontakty z Poznaniem
z Adamem Plucimskim i Marianem biurko.

XII. 1939 - Zostaje zaproszona przez A. Plucimskiego.

1941 - 1944 - Od 1941r do końca 1944 jeździła jako kurierka-
kolporterka algi "N" na trasach: Konsul -
Poznań; Krynó - Berlin; Świecin - Starogard, Sępólno
Gdańsk. Rozwijała listy (do jui readdressowane
do Niemców, wrucane do różnych skrynek.
Listy zawierały antyhitlerowskie propagandy.

czy opisał
dokładnie?
jest dokładna relacja
? Bureau

I. 1945

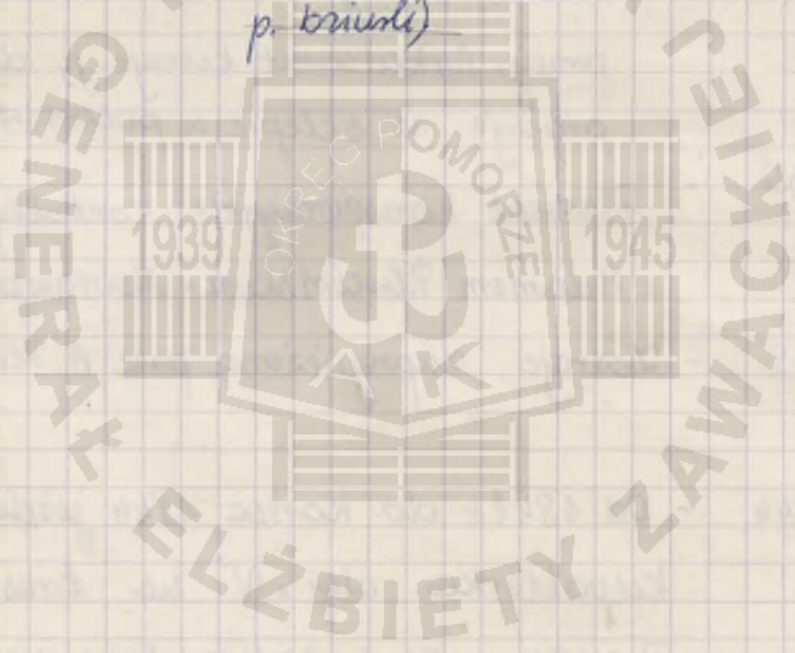
- 19 stycznia 1945 została ewakuowana ze szpitala
w Konsulacie w Górny Haru. Tam też po owo-
bodzeniu przez wojska amerykańskie uczyła w szkole
polskie dzieci. Przewodząca dla dzieci z różnych
obozów dwujęzyczne harcerskie

25. III. 1946 - ^{25.} 19 marca 1946 r. powrócił do Polski, mieszka obecnie w Gdańsku.

adres gdańsk - Oliwa
 ul. Wita-Stwosza 32 A
 tel. 52-05-51

1952 - bo czerwca 1952 pracował w Gdańsku w księgowości.

Opracowano na podstawie: relacja W. Tasma z dnia 26. II 1980
art. E. Zawackiej, Gdańskie Kurierki w: WTK, nr 27, du
6/VI, 1980r.; (relacja J. Tangasliuj spisane w domu
p. brisli)

G. Pawan Drimole Gdańsk

Oliva, dn. 26 lutego 1980, 5
ul. Wito Stwona 32a/2

Droga Pauli,

Przedczyniłam prośbom re. odbiór miłocinie, lecz
ostatnio trochę podrozważałam więc mi mogłam spraw
zadecyzować. Postaram się jak najdokładniej na Pauli pytanie
odpowiedzieć.

Przesyłam w. życzenie swojej fotografis z tamtych
lat (wieloty podpis) - Gdański Passport - Danziger Reixpass
poniedała - postaram się zrobić fotokopis i Pauli przekaż.
Moje zadanie polegało na tym, że paczki gitarowa, adresow-
wanych listów oddzieratowa w Poznaniu bądź od Adama
19^v Plucin'skiego bądź od (obcane mojego nazie) Mariana
20^v Drunieli. Paczki zawierają kilka listów, które ze względu
na bezpieczeństwo i dobra sprawy (aby mi nie kucade na
jednakowy wygląd o cory) muszę być wniecone do
różnych skrynek i różnych miejscowości. Paczki z listami
pocztałem w niedzielnym meseserze i poniedziałku przez
kolejowy (od Adama) z którym prairie potrzebny może być
skryć w skrytce kolejowej poczty. Przejżdżam z Poznania
Poznań - Krzyż - Berlin lub na Szczecin, Starogard -
lub Szczecin, Kwidzyn - Sępólk - lub Gdańsk. Jeśli czegoś
jednej mojej listów nie przesyłam - to bradać się
do miysce zamieszkania i wyjdźcie do któregoś
z miasteczka pobliższych mieć następnego week-endu; Tam

restauracji renty. W drodze nigdy nie nocowałam; byłam
w Prusach i Gdańsku, gdzie miałam podług wyjazdu bliźniac
popychad. renty musiałam w spieniężyć, żeby móc
pójść do pracy na przedmieściach, do wyklepki przy
wrotach; nocowałam wówczas w przedmieściach. Często
pomyślałam do Prusach być może. Przed wyjazdem
stwierdziłam, że moje popychad na skutek wyjazdu
urlopu a przez ten weekendy. - Listy zawierają treści o
antyhitlerowskiej propagandzie, miraxiawiedziach
wsobę zamierzających miasta Niemiec i ich o losach
ich najbliższych.

29. Sądzi, że p. Maria Chodakowska i p. Olga Okonowska
odpowiedzią wyl. zaktualizowały sprawy ich dotychczas. Mam
zdjęcie Adama Plechowskiego z moim napisem z lat 1939-1945, na
chciałbym najpierw zrobić sobie odbitek. -

Jeżeli nie Pańsz serdecznie przepraszam za długą
młodzień, ale co - mam jeszcze drugi dom na wsi
gdzie, nie najlepiej zdrowi a przy tym jeszcze gorzej
długami pracuję wyc i czas i in' metoda.

Podziękuję serdecznie

Gertrude Dürle

fotografia wystrane 1. III 80 do red. Dziennika

II. Materiały uzupełniające
releję: Burau Gertruda

1. art. E. Zawackiej, Gertruda Burau,
Wrocławski Tygodnik Katolików,
nr 24/1980, onyż.

k. 1 s. 1

A.
art. Elibiety Zawackiej ps. „To”
pt. „Golaislic Kurierli”

NTK Nr. 27 z dn. 6/III-1980 r.

Gertruda Dziurła z domu Burau

Gertruda Burau, córka kolejarza gdańskiego, ur. 1919 r. w Gdańsku, jest absolwentką Gimnazjum Polskiej Macierzy Szkolnej. W szkole była drużynową, ukończyła również tajne kursy Przynależności Wojskowej Kobiet. Na studiach matematycznych w Poznaniu, które rozpoczęła w 1938 r., kontynuowała pracę w harcerstwie.

Wojna zastała Gertrudę na wakacjach w Kielcach. Powróciła do Gdańska w grudniu 1939 r. Rodzina jej została wyrzucona z dotychczasowego mieszkania. Konieczność zarobkowania zmusiła ją do zgłoszenia się w **Arbeitsamt**. Została wysłana do Koszalina, gdzie najpierw pracowała w sklepie, a potem w prywatnym biurze. Już w grudniu 1939 r. udało jej się nawiązać kontakty konspiracyjne w Poznaniu z **Adamem Plucińskim** i **Marianem Dziurłą**, kolegą ze studiów. Została zaprzysiężona przez Adama Plucińskiego, który obok innych prac konspiracyjnych Szarych Szeregów prowadził, jako „Robak”, komórkę poznańską akcji „N” z ramienia Komendy Głównej AK („Robak” zginął w Forcie VII w Poznaniu w 1942 r.)

Gertruda jeździła od 1941 r. do końca 1944 r. jako kurierka — kolporterka akcji „N”. Jeździła z Koszalina do Poznania, skąd odbierała gotowe paczki, zawierające setki listów już zaadresowanych do Niemców, które musiały być wrzucane do różnych skrzynek, w różnych miejscowościach. Treścią listów była propaganda antyhitlerowska. Gertruda posługiwała się swoim **Danziger Reisepass** a „pocztę” przewoziła w niedużym neseserze. Posiadała klucz kolejowy, aby w razie potrzeby móc walizeczkę schować w skrytce kolejowej pociągu. Jeździ-

ła w niedziele i święta, nigdzie z wyjątkiem Poznania i Gdańska nie nocując, aby w poniedziałek rano móc stawić się do pracy. Trasy Gertrudy to Krzyż — Berlin, Szczecinek — Starogard, Słupsk, Gdańsk, Koszalin.

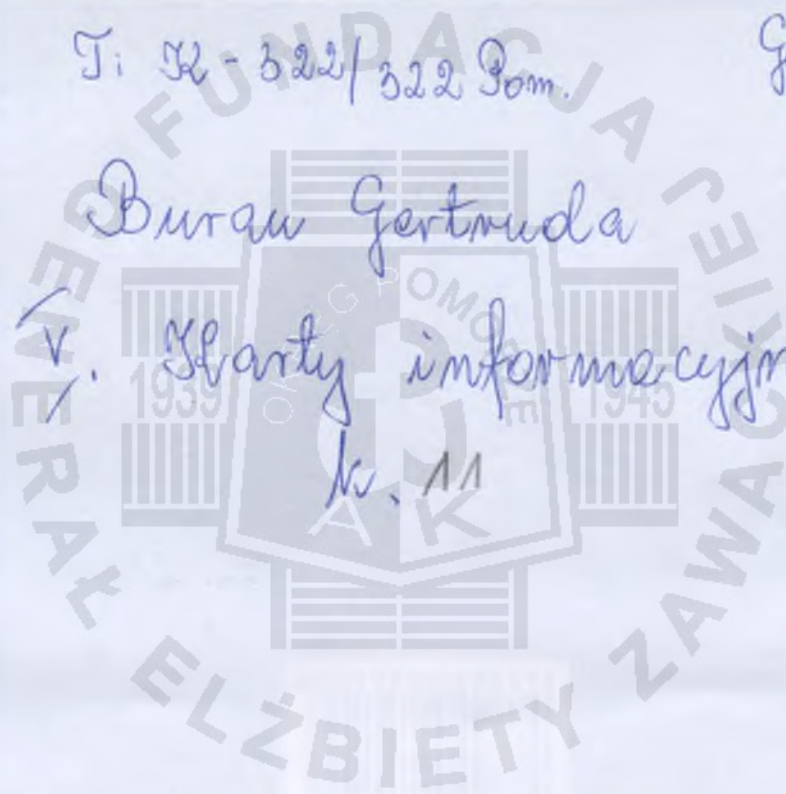
W styczniu 1945 r. znalazła się jako pacjentka w szpitalu w Koszalinie i stąd została ewakuowana w Góry Harzu. Tam po wyzwoleniu przez wojska amerykańskie uczyła w szkole polskiej, dzieci zgromadzone z różnych obozów, prowadząc także liczną drużynę harcerską. **Gertruda Burau-Dziurła** powróciła do Polski w marcu 1946 i mieszka obecnie w Gdańsku.

Ti K - 322/322 Pom.

Gdańsk.

Buraw Gertruda

V. Party informacyjne
k. 11

9. Dzienna była trawerka - początek skupien
starszego instytutu.
1933 roku w górnym, gdzie uformowano organizację, do
konspiracyj Adama Plucinski, były to Szare Szeregi.
W 1940 roku zostały rozpryszone - nie podjęto ich pseudo
nimen.
W Poznaniu przygotowywała powstań, która stanowiła setki
listów w języku niemieckim o treści antyhitlerowskiej -
Sama rozłożyła listy do miast: Bielefeld, Szczecin, Szczecin
Świętokrzyski, Starogard, Szczecin, Kosalin, nawet jechała do Berlina.
Adresatami były miast Poznania -
A. Plucinski miał kumierstwa w fundacjach.
9. Dzienna była trawerka - początek skupien

1. ^{1/4}
2. 322/Po.
3. P.W.V.
Golani 5K
2.

4. Buran - Dziurka
Gestruda
5. 20. Dziurka

6.
7.
8. Hartman i Ksawera
2 d. Mazurowska
9. ur. 20. 6. 1919 r. Gdansk

10. Gdansk - Oliva
11.

12. Rel. własna

(K 82)

9 322/P Gdaiisk
BZIUOLA GERTRUDA
z d. Burau

{ Absolwentka Gimnazjum Młociszewskiego, }
{ ukończyła tajne kursy P.W.K. w latach 1938-1939 }
{ studiowała matematykę na Uniwersytecie w Poznaniu, (mat. hare.) }

Od XII 1939 kontakty konspiracyjne z A. Płucinińskim i
M. Bziurką / były to Szwarc, Drewno /
Zaprzeczona przez A. Płucinińskiego.

Od 1941 do końca 1944 jeździła jako kumarka -
kolporterka akcji "N" ma trasach
Kosalin - POZNAŃ; Krynki - Berlin
Szczecinek - Starogard, Stupsk, Gdaiisk, Kosalin
Masz Verte!

W 1945 / w Górnym Kąk.
~~Przebieg~~ / życie w niemieckiej rodzinie
Powrócił do Polski w 1946 r. mieszka
w Górnym Kąku

art. 6. Rozporządzenia z dnia 20.04.1945 r. Górnym Kąku
1930 Nr 27 z dnia 6/04/1945

H. Zaw

322 JP

Golonisk
AK
4

Bura - Dziurka gęstka

nr. 20. 06. 1949 r. Golonisk

FUNDACJA
ENERGIA AK
ELŻBIETY ZAWACKI

1939

1945

OKRĘG GÓRZE

AK

Bruno Gerstenda ^{Ref. 322/90} ^{zam. Dębica} FHP 5.
NM Gdansk

mujs z prac. ^{podsign. Anterki}

~~"duszynowa" i jej organizacyjny program w latach:
1934-1937, wyrażona w formie skrypcy na soboty
prymusów do Niemiec, w sprawie pomocy przed władzami
angielskimi, który od maja 1945r. do września 1946r.
w szkole polskiej zorganizowanej dla dzieci i młodzieży
obrony pracy w Salzgitter (dziś część polsk. Hannovera-
Braunschweig) i nazwane "Kampania harcerska".~~

Burcu Gerduida nam. Daurpla 6.
karcirka z B. Gmurszym Polskiego Muciany sek.

Bypis z polecen Jadruga Talskiego

« Chceš ukupic wpraditani na polodact my musocel
w tym czasie Bytam durtokas, mawoz tam andy-
darystowsky pasy k formalia nie po no cie
i zachodnie kony Bytam wra melozomym
byt dla dlam Plucy wstak, kony regansi z rski
Wiemcov »

ELŻBIETY ZA

Strzeżony podług sumy Mle

ZHP 7
Młodych

Bruna Jądoga 2 d Maciejewskie
miejscowość Polokopie Maciejewskie

mi 1916? 1918

miasto w Polsce
lekarstwo - okulistyka, okulista
mieszkał w PŁO

była w Smoleńcu w Formacji
do 2 części wojska
Jako chorążym Smoleńca w szpitalu
na Białymostku, gdzie lekarzem był mł. Biały.
Wzrost, wiek, nieznane, do niego po
parowcu do Smoleńska przez...

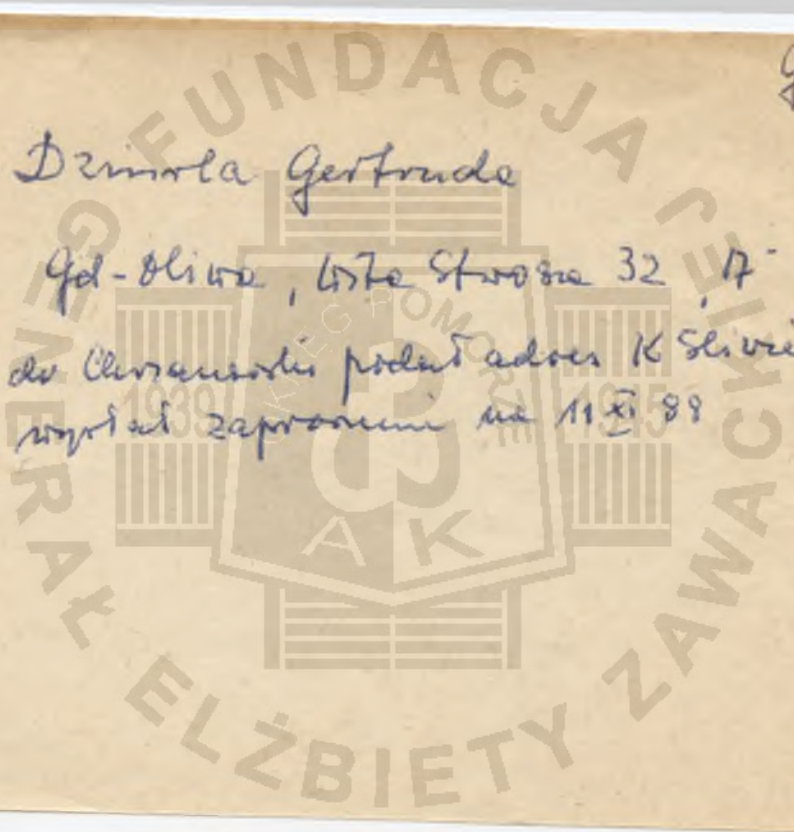

John 8

Dziwna Gertruda

Yel-Bliva, 67a Strosna 32, 17

do Clevelandu podaj adres K. Slivie, aby
mogła zaprosić na 11. X. 88

Bureau - Dzimirle Gemeinde

Kg informacji p. Kalkuthynowicz z trawnie
1895r. w innych nedeł w Lideliskim pod
starym adresem. Pismo p. Kalkuthynowicz
w c. d. Le Francje.

206. Pismo Ldz 926/FG/95 (także
Filia Lidelisk)

HMT-95

Burau - Dziurla Gertruda

10
Gdańsk

SzSz

Harcerki 1939 - 45, str. 549

K.Wojt.95.

10

Bureau Central
am. Dziwno

20b. Obszerna dom [4] kawale,
Sulice... 202, 203

JMM-PC

a

Burau Gertruda

Gdansk 11

K-322/322 Pom

Informacje dotyczą

akcji "N"

1939

1945

Zob. Muszkienisz "Kwiat kobiet..." str 67

praca magisterska, biblioteka PAPAK 30.VIII.2005 GK

ARCHIWUM
Zawodowej
322 / 10
data wpływu 15. 7. 1911

Wypowiedzenie LHM
1912
oprac. sierpień 1995
H. Kowalska

Gdańsk - Oliva

K- 322

Bureau Jada i er zt. Kacię
Bureau Krowca zuzna Drosel
Bureau Magdalena

KO BIP
AK

Gdańsk - Koszalin
Bureau - Dziurka Gertruoka